

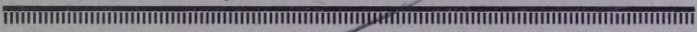
VII C

150.

Latv. Mod.

Zvērināta advokāta palīgs

MĀRTIŅŠ KRONBERGS

L 34 / 788 m/r

358 008

**VARDARBĪBA PRET
PERSONU**

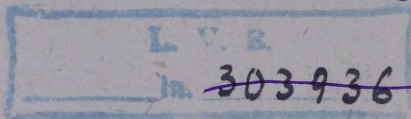
(Sodu lik. 448., 449. un 450. p.)

R Ī G Ā, 1935. gadā.

Grāmatu spiestuve
J. MITRĒVICS, RIGĀ,
Jāņa ielā 3. Tālrunls 22317

0306014084

I.

Jaunajā 1933. gada Latvijas Sodū likumā par vardarbību pret personu runā 448., 449. un 450. pantī, kuŗu teksts skan šādi:

448. pants. Kas tieši kādam sitis, vai nodarījis citu vardarbību pret miesas neaizskaramību, par šo vardarbību pret personu sodāms:

ar arestu, vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

449. pants. Kas nodarījis 448. pantā paredzētu vardarbību, ja tā atzīstama par kvalificētu pēc cietušā personas, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēn.

Bet ja tāda vardarbība pret personu nodomāta un izpildīta vienā jūtu uzliesmojumā zem stipra dvēseles uzbudinājuma iespaida, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

450. pants. Kas nodarījis 448. pantā paredzētu vardarbību pret personu, var tikt atsvabināts no soda:

1) ja uz vardarbību pret personu tieši un tūliņ izaicinājusi vardarbība pret personu, vai aizskārums no cietušā puses;

2) ja cietušais atriebies viņam tieši un tūliņ ar vardarbību pret personu, vai ar aizskārumu.

Šie noteikumi nav piemērojami, ja vardarbība izdarīta pret jebkādu dienestpersonu, kad tā izpilda savus dienesta pienākumus, vai sakarā ar šo pienākumu izpildīšanu.

II.

Ar augšā minētiem sodu likuma pantiem likumdevējs grib apkarot dažāda veida vieglāku vardarbību pret personu, kuŗa neietilpst citos sodu likuma pantos, kuŗos iet runa par smagāku vardarbību pret personas neaizskaramību, jo plašākā nozīmē pie vardarbības var pieskaitīt arī miesas bojājumu gadījumus.

No minētiem sodu likuma pantiem redzams, ka lai atzītu par izdarītu noziedzīgu nodarījumu, kuŗš minēts 448. pantā, ir jāievēro vairāki priekšnoteikumi.

Jākonstatē, ka vainīgais ir nodarījis vardarbību pret cietušā miesas neaizskaramību, kādā veidā šī vardarbība izpauzies, vai cietušo sitot, grūžot, vai izdarot citu noziedzīgu nodarījumu pret viņa miesas neaizskaramību.

Bez tam, sišanai vai citai vardarbībai jābūt izdarītai tiši ar nodomu. (Latvijas Senāta Kriminālā Kasācijas Departamenta spriedumu težu kopoјums. Fr. Kamradziusa izdevumā, tēze 629.).

III.

Kas var būt par Sodu likuma 448. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma subjektu.

Vispirms jāsaka, ka par tādu var būt tikai kāda fiziska persona, bet nevis kāda juridiska persona.

Ja arī kāds no juridiskas personas pārstāvjiem izdarītu šo pārkāpumu, tad tomēr tas skaitītos izdarīts ne no juridiskās personas, bet gan no faktiskās izdarītājas fiziskās personas.

Tomēr arī ne katra fiziska persona, kaut arī izdarījusi vardarbību pret cietušā miesas neaizskaramību, ir atzīstama par vainīgu šai pārkāpumā, jo sodu likums paredz izņēmumus, kad arī fiziskās personas netiek atzītas par vainīgām un sodītas.

Šādi izņēmumi ir attiecībā uz mazgadīgiem bērniem, vājprātiem, kuņi nesaprot sava nodarījuma nozīmi. Tāpat, ja persona, izdarīdama noziedzīgo nodarījumu, bijusi nesamaņas stāvoklī, vai nu slimības, vai citu iemeslu dēļ. Var būt slimības gadījumi savienoti ar drudzi, kādā stāvoklī drudža slimnieks var izdarīt darbus, ko, vesels būdams, viņš nekad nedarītu.

Nevar tikt atzītas par vainīgām arī personas, kuņas izdara kādu vardarbību pret personu, bet uz savas disciplinārās varas pamata, vai arī savu tuvo ģimenes attiecību dēļ.

Še būtu mināmi vecāki — pret saviem bērniem, skolotāji — pret saviem skolniekiem. (Fr. Kamradziusa tēze 1904.).

Policijai, aizsargiem un citām dienestpersonām bieži nākās pielietot varu, lai uzturētu kārtību uz ielām, tirgos, sapulcēs, gājienos un dažādos izrikojumos. Par šādu likumīgu varas izlietošanu viņus nevar saukt pie atbildības, lai arī kāda persona justos kautkādi aizskārta. Viņi būtu saucami pie atbildības tikai tad, ja būtu izdarījuši vardarbību pret personu tieši un bez kādas dienesta vajadzības.

Latvijas sodu likums par dienestpersonām saka, kā par dienestpersonu uzskatāma katra persona, kuņa izpilda valsts, valsts autonoma uzņēmuma, vai pašvaldības dienesta pienākumus, vai šā dienesta pagaidu uzdevumu. (Sodu lik. 43. p.).

Kas izdarījis vardarbību, izdarīšanas laikā būdams piedzēries, tam jāatbild par savu nodarījumu, jo viņš pats ir vainīgs, ka sevi ir novedis tādā stāvoklī, jo citādi vainīgais katrā gadījumā varētu aizbildināties ar to, ka viņš vardarbības izdarīšanas laikā ir bijis piedzēries.

Tagad par nodarījuma subjektu var būt tikai cilvēks, bet senlaikos par vainīgiem tika atzīti arī lopi un citi dzīvnieki.

Tāpat neatbild kara vīrs, kara laikā par nodarījumiem pret ienaidnieku.

Nav uzskatāms par noziedzīgu nodarījums, kas izdarīts pie nepieciešamās pašaizstāvēšanās, kad tas vajadzīgs aizsargājot sevi, vai citas personas no cietušā nelikumīga uzbrukuma.

IV.

Kas var būt par noziedzīgā nodarījuma, paredzēta sodu likuma 448. pantā, objektu — cietušo.

Par objektu — cietušo var būt tikai kāda fiziska persona, bet nevis juridiska persona, jo nodarījums, kuŗš būtu vērstis pret kādu juridiskās personas pārstāvi, skaitās ka izdarīts personīgi pret cietušo, kā fizisku personu, kas ir pilnīgi saprotams, jo likuma pantā iet runa par miesas neaizskaramības traucēšanu.

Šis nodarījums var tikt izdarīts tikai pret dzīvu fizisku personu un nepaietu zem Sodu likuma 448. panta, ja izrādītos, ka persona noziedzīgā nodarījuma laikā, ir jau bijusi mirusi, lai arī vainīgais to vēl nebūtu zinājis.

Kā jau paskaidrots, tad dažos gadījumos tiek pielaista zināmā mērā miesas neaizskaramības traucēšana, par kuŗu cietušiem nav atļauts sūdzēties, tas ir tādos gadījumos, kad persona ir padota disciplīnārai varai, piemēram bērns pret vecākiem, skolēns pret skolotāju un vēl citos gadījumos.

Laulātie, viens pret otru, var celt sūdzības pēc Sodu likuma 448. panta (Senāta 1920. gada 19. novembra spriedums Rožala lietā № 125 — Fr. Kamradziusa tēze № 623), par vardarbību pret personu, bet goda aizskāršanas lietas vienam laulātam pret otru nav pielaistas. (Senāta 1923. gada 16. oktobra spriedums Rubina lietā № 393. — Fr. Kamradziusa tēze № 707).

V.

Likums atzīst par sodamu tikai tišu vardarbību pret miesas neaizskaramību, kuŗa izdarīta ar nolūku.

No teiktā ir redzams, kā nevar atzīt par vainīgu personu, kuŗa gan ir aizskārusi cietušā miesas neaizskaramību, bet to izdarījusi bez kāda ļauna nolūka.

Iemesli šādam gadījumam var būt ļoti dažādi.

Var notikt maldīšanās attiecībā uz cietušo, ka noteiktu personu. Vainīgais, piemēram ejot no muguras puses, notura viņam pa priekšu ejošo personu par savu labu draugu un uzsit viņam uz pleca, tikai vēlāk ievērojot, ka šī nav domātā persona, bet gan viņam pilnīgi svešs cilvēks.

Saprotams, ka šē nav likumā domātā tišā vardarbība, bet gan vienkārši pārskatīšanās. Vainīgajam varētu tikai šai gadījumā pārņēst neuzmanību, bet nevis kādu apzinātu, ļaunu nolūku.

Par vainīgu nebūtu atzīstama persona, kas sišanu, vai pagrūšanu ir izdarījusi pa jokam, ja tas noticis starp personām, starp kuŗām šāda darbība būtu pieļaujāma, piemēram, tuvu draugu starpā.

Saprotams, kā šai jautājumā katrs konkrēts gadījums ir jāapspriež vispusīgi, tiesai ievērojot arī visus blakus apstākļus.

Var būt gadījumi, kad tiesai grūti nākās izšķirt jautājumu par to, vai ir notikusi tišā vardarbība pret personas miesas neaizskaramību, vai arī nodarījums ir izdarīts tikai pa jokam.

Tas būtu tādos gadījumos, kad apsūdzētais ir maldīgies cietušā nodarījuma uztverē, domādams, kā cietušais viņa darbību uzņēms kā joku, bet cietušais ir juties caur nodarījumu apvainots un aizskārts un iesniedzis sūdzību tiesā.

Šādā gadījumā tiesai jāņem vērā cietušā un apsūdzētā līdzšinējās attiecības. Vai gadījums ir noticis

starp līdzšinējiem draugiem, radniekiem, vai arī savā starpā naidīgām personām, vai iepriekš nodarījuma ir bijis kāds strīdus starp cietušo un apsūdzēto un nodarījums varētu tikt iztulkots kā šī strīdus sekas, vai arī ir notikusi tikai mierīga saruna.

VI.

Ko sauc par vardarbību. Vardarbības veidi.

Senāts, 1922. gada 8. maija spriedumā № 226, Ratkes lietā, ir paskaidrojis, kā pret personas miesas neaizskaramību vērstie noziedzīgie nodarījumi, kas neatstāj pārmaiņas organisma fizioloģiskās funkcijās vai anatomiskā būvē, bet izsauc fiziski mocošu, vai nospiedošu nepatīkamu sajūtu, pieskaitāmi Sodu likuma 475.—478. p. p. (tagad 448.—450. p. p.) paredzētiem un par vardarbību (varmācību) dēvētiem nodarījumiem, priekš kādu nodarījumu sastāva ir pietiekoši nodibināt vardarbības faktu (Fr. Kamradziusa tēze № 625).

Pēc prof. N. S. Taganceva, pie vardarbības pieskaitīti tie nodarījumi pret miesas neaizskaramību, kuri neatstāj pēc sevis nekādas pastāvīgas pārmaiņas cietušā organismā, nodara pārejošas sāpes, vai pat vienkāršu nepatīkamu fizisku sajūtu (N. S. Tagancevs, Uģolovnoje Uloženie, lap. p. 995).

Vardarbība var izpausties dažādos veidos:

Vainīgais cietušam var sist ar roku, vai ar kādu priekšmetu, to grūst, raut, iespert ar kāju, plēst aiz matiem, apliet to ar samazgām, izraut cietušam kādu priekšmetu no rokām un tamlīdzīgi.

Sakarā ar teikto, var rasties dažādi strīdīgi jautājumi, kā par piemēru: Ja vainīgais iesistu kādai personai, kurai ir mākslīga koka kāja, pa šo kāju, vai tad būtu izdarīta vardarbība pret cietušās personas miesas neaizskaramību, vai nē?

Vainīgais varbūt aizbildinātos ar to, ka kāja ir no koka un nav atzīstama par miesas daļu.

Tomēr jāatzīmē, ka arī šai gadījumā ir notikusi sodama vardarbība, jo mākslīgā kāja atvieto īsto, dabīgo un ir cieši saistīta ar cietušā pārējām miesas daļām.

Saprotams, ja šāda mākslīga kāja, kā priekšmets, stāvētu kur nolikta, nesaistīta ar cietušā personu, tad arī nebūtu vardarbības pret personu, bet gan priekšmeta bojāšana.

Tāpat būtu izšķirāms jautājums, ja vainīgais cietušam, kuŗš valkā parūku, norauj šo parūku no galvas.

VII.

Jāaizrāda, ka Sodu likuma 448. pantā minētā noziedzīgā darbība var saturēt arī sevī personas goda aizskāršanu, kas būtu sodāma pēc Sodu likuma 508. (agrāk 530.) panta.

Tas būtu tādā gadījumā, kad vardarbība būtu izdarīta netik daudz lai nodarītu cietušam fiziskas sāpes, bet visvairāk, lai viņu ar šo nodarījumu pazemotu un aizskārtu viņa godu. Ir bijuši tiesu praksē gadījumi, ka apvainošanas nolūkā vainīgais uzbrūk cietušam uz ielas un tam iesit publikas klātbūtnē ar pātagu vai spieķi.

VIII.

Pilnīgi vienāds noziedzīgs nodarījums var vienā gadījumā tikt atzīts kā pārkāpums, ko paredz sodu likuma 448. pants un otrā gadījumā, kā noziegums vai pat smags noziegums, atkarībā no noziedzīgā nodarījuma sekām pie cietušā miesas.

Piemēram: vainīgais iesit plīķi cietušam, bet tik nelaimīgi, ka cietušam tiek izsista acs, vai ausij

pārsista bungu ādiņa un caur to aprobežota, vai arī pavisam zaudēta redzes, vai dzirdes spēja. (Prof. Ī. A. Foinickijs, Krimināltiesību kurss, 73. lap. p.).

Šai otrā gadījumā, lai arī, tāpat kā pirmā gadījumā, no vainīgā puses ir dots viens sitiens, tomēr nebūtu vairs sodu likuma 448. pantā paredzētais pārkāpums, bet gan jau noziegums, kuŗš paredzēts citos sodu likuma pantos. Abu gadījumu izšķirība sastāv noziedzīgā nodarījuma dažādās sekās, kas notikušas pie cietušā miesas. (Prof. P. M. Mincs Krimināltiesību kurss, II. daļa, 237. lapas puse).

IX.

Pacelās jautājums par to, vai ir iespējams sodu likuma 448. pantā minētā noziedzīgā nodarījuma mēģinājums un kad uzskatāms noziedzīgais nodarījums par izdarītu, resp. pabeigtu.

Jāatzīst, kā dažos gadījumos var saskatīt mēģinājumu, piemēram: vainīgais paceļ roku un izdara šīs kustības uz cietušā pusi, atrodoties tik tuvu klāt pie cietušā, kā sitiens ir pilnīgi iespējams, bet, no vainīgā neatkarīgu iemeslu dēļ, sitiens neizsniedz mērķi un netrāpa cietušam.

Iemesli, kādēļ sitiens nav trāpījis mērķi, var būt dažādi. Sīteja roku var apturēt kāda trešā persona. Persona, kuŗai vainīgais gribēja iesist, varēja pati ātri atvirzīties sāpus, tā kā sitiens viņu neķēra.

Var būt arī tāds gadījums, kā vainīgais met ar kādu priekšmetu, piemēram, akmeni vai, koku cietušam, bet netrāpa.

No sacīti redzams, kā šā sodu likuma pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma mēģinājums ir iespējams tādos gadījumos, kad sitiens, vai cita vardarbība pret personu tiek aizkavēti, vai novirzīti sāpus no citām personām, vai arī pašam cietušam izvairoties

no vainīgā, vai viņa sviestā priekšmeta. (Prof. P. M. Mincs, Krimināltiesību kurss, II. daļa, 306. lap. puse).

Vardarbība pret personu uzskatāma par pabeigtu tai momentā, kad sitiens vai cita vainīgā noziedzīgā darbība ir ķērusi cietušo. (Izvilcumi no Senāta Kriminālā Kasācijas Departamenta spriedumiem, I. turpinājums, sastādīti no J. Stumberga, tēze 1094).

X.

Kā uz katru noziedzīgu nodarījumu, tā arī uz vardarbību pret personu, var vainīgais tikt uzmudināts — uzkūdīts no citas personas.

Uzkūditājs sava mērķa sasniegšanai var izlietot dažādus līdzekļus.

Viņš var vainīgo pierunāt, uzpirkt, apsolīt kādus labumus, piespiest ar draudiem, vai citādi uzbrukt cietušam.

Var arī tikt pierunāta kāda persona izdarīt noziedzīgu nodarījumu, kuŗa to izdarīdama nemaz nesaprot sava nodarījuma nozīmi, kā piemēram: mazgadīgi bērni, vai slimojoši ar garavājību. (Prof. P. P. Pustorosļevs, Krievu Krimināltiesības, I. 488. lap. puse. — Prof. P. M. Mincs, Krimināltiesību kurss, I. daļa, 105. lap. puse).

XI.

Ja vainīgais, izdarot vardarbību pret personu, nodara cietušam kādus materiālus zaudējumus, tad šādās lietās ir iespējama arī civilprasības iesniegšana, lūdzot piespiest bez uzliekamā kriminālsoda, arī kādu summu naudas, cietušam par labu, kā zaudējumu atlīdzību.

Šādi gadījumi var būt dažādi. — Cietušais, caur pagrūšanu — krītot, var saplēst drēbes, vai citu mantu.

— Arī caur sitienu var cietušam tikt sabojātas drēbes, sadauzīts kabatas pulkstenis, saplēstas brilles un tamlīdzīgi.

Ja vainīgais aizliek kāju priekšā cietušam, lai tas pakluptu, tad cietušais kritot var saplēst, ja tas notiek dzīvojamās telpās, kādu priekšmetu, kas atrodās tuvumā, piemēram: traukus, kādu vāzi u. t. t. — Par notikušajiem materiāliem zaudējumiem jāatbild vainīgajam, caur kuŗa noziedzīgo darbību zaudējumi ir radušies.

Var arī no viena noziedzīga nodarījuma rasties vairāki cietušie.

Ja pie kāda veikala skata loga stāv kāda persona un apskata logā izliktās preces un kāds garām-gājējs viņu tiši grūž uz loga pusi, tā kā tā krit un kritot izspiež veikala rūti, tad še būs divi cietušie.

Tieši cietušais būs tas, kuŗš tika no vainīgā pagrūsts, bet netieši cietušais būs veikala īpašnieks, kuŗam vainīgais caur savu nodarījumu ir izdarījis zaudējumus, jo viņam tika saplēsts veikala logs.

Veikala īpašnieks var celt pret vainīgo prasību par savas mantas sabojāšanu un zaudējumu atlīdzību.

Mūsu sodu likums neatzīst, kā būtu kas jāatliedzina cietušam par nodarītām sāpēm.

Arī civillikumi turās pie tā paša principa un atzīst, kā cietušais var prasīt tikai atvainošanos, goda aizskāršanas gadījumos, bet atlīdzību tikai tad, ja viņam caur nodarījumu ir cēlušies tieši materiāli zaudējumi. (Vietējo Civillikumu Kopojums, 4560. pants.).

XII.

Latvijas jaunais 1933. gada sodu likums ir pēc 448. panta uzliekamo sodu mīkstinājais, salīdzinot to ar 1903. gada sodu likuma 475. pantu, pielaižot uzlikt vainīgajam vai nu aresta sodu, vai naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Agrākā 1903. gada sodu likuma 475. pants paredzēja tikai aresta sodu.

Var būt domu starpības par to, vai ir bijis vajadzīgs jaunajā Latvijas sodu likuma 448. pantā mikstināt uzliekamo sodu par vardarbību pret miesas neaizskaramību, jo tiesa, atrodot vainu mikstinošus apstākļus, jau arī pēc 1903. gada sodu likumā varēja pāriet uz naudas sodu.

Ja tagad ir sodu likuma 448. pantā minēts arī naudas sods, tad tas nozīmē soda pamikstināšanu (1933. g. sodu likums, sastādīts no Prof. Paula Minca, Herberta Elersa, Pētera Jakobi un Jāņa Lauvas, 141. lapas pusē.).

Ievērojot to, ka noziedzīgi nodarījumi pret personas miesas neaizskaramību un pret personas godu ir stipri izplatīti, būtu vēlams šos nodarījumus stingrāk apkarot un tādēļ es neatrodu iemesla, kādēļ sods par šo noziedzīgo nodarījumu ir mikstināts.

Nebūtu pielaižams, kā vainīgais aiz tīšas ļaunprātības cietušam nodarītu moralisku pazemojumu, kas savienots, piemēram ar pliķa došanu publiskā vietā, ļaudīm redzot, un to izpirktu ar nelielu naudas summu.

Šādas naudas summas samaksa, ja vainīgais ir pietiekoši turīgs, viņam nedara nekādas lielas grūtības, vai ievērojamu mantas zaudējumu.

Par naudas soda trūkumiem runā priv.-doc. A. Ugrjumovs, kā sods, kuŗš būs smags nabadzīgam, nav jūtams bagātam un kā soda naudu var nomaksāt ne sodītais, bet kāda cita persona, ar ko tiek pārkāpts personīgās atbildības princips. Naudas soda pārvēršana, maksāt nespēšanas gadījumā, arestā, vai cietuma sodā, jāatzīstot par soda palielināšanu nabadzības dēļ. (Priv.-doc. A. Ugrjumovs, Militārās Kriņāltiesības, 49. lapas puse.).

Līdzīgā garā par naudas soda trūkumiem un viņa nevienmērību, attiecībā pret bagātām un nabagām per-

sonām, izsakās arī prof. V. V. Jesipovs. (Prof. V. V. Jesipovs, Krievu Krimināltiesības 349. lapas puse).

Ievērojot šādas naudas soda īpašības un to, kā būtu vēlams sodu par vardarbību pret personu paaugstināt — de lege ferenda būtu jāatgriežas pie agrākā sodu likumā 475. pantā noteiktā soda, tas ir aresta soda, un tikai vainu mikstinošu apstākļu esamības gadījumā tiesa varētu pāriet uz naudas sodu.

Zema naudas soda nevēlamība mums zināma no Romiešu tiesību vēstures, kur lasam, kā kāds bagāts Romas pilsonis līdz ar savu vērgu gājuši pa pilsētu un minētais pilsonis tišām pretimnācējiem devis plīkus un tūlīt pēc tam paņēmis attiecīgo naudas gabalu, kāds bijis nolikts kā sods par šo vardarbību, no sava vērga un ar to samaksājis cietušam, kuŗam ar šādu gandarījumu bija jāapmierinās. —

Ja vainīgais ir nozadzis kādu priekšmetu, kuŗš pieder svešai personai, tad viņu sagaida cietuma sods, kaut arī šim priekšmetam nebūtu liela vērtība.

Ja turpretīm, vainīgais nodara vardarbību pret cietušā miesas neaizskaramību, vai viņu apvaino ar izturēšanos, tad nodarītājam draud tikai arests, vai naudas sods.

Ir nepareizi, ka likumdevējs nostāda personas goda nolaupišanu par mazvērtīgāku, kriminālaizsardzības ziņā nekā kādas, varbūt mazvērtīgas, kustamas mantas nozagšanu.

Personas cieņa būtu vērtējamāma daudz augstāk nekā kāds siķs mantas gabals.

No krimināltiesību vēstures mēs zinam, ka daži tagadējie pārkāpumi un pat noziegumi agrāk nav uzskatīti par tādiem.

Valsts vara no sākuma, lai tautu pieradinātu uzskatīt par noziedzīgu nodarījumu to, kas līdz tam nav bijis aizliegts, ir nolikusi diezgan vieglus sodus. Vē-

lāk šie sodi tiek paaugstināti un ja sasniegti panākumi, ka visā sabiedrībā nav vairs šaubu, kā zinamais nodarījums ir kriminālpārkāpums, vai noziegums, tad sodi var atkal tikt pazemināti, ja to valsts vara atrod par iespējamu.

Kas attiecās uz vardarbību pret personas miesas neaizskaramību, tad sodu pastiprināšana par šo nodarījumu panāktu šo pārkāpumu samazināšanos un valstij būtu mazāks sodīto skaits.

XIII.

1933. gada sodu likuma 449. pants runā par 448. panta minēto vardarbību un noteic palielinātu sodu, ja šī vardarbība atzīstama par kvalificētu pēc cietušā personas.

Agrākā 1903. gada sodu likumā bija ieviesta zina kazuistika, norādot atsevišķu amatu ieņemošas personas, vai arī atrodošās tuvā radniecības pakāpē ar vainīgo, par noziedzīgo nodarījumu pret kuņģi, draudēja paaugstināts sods.

Tādas personas bija : māte, tēvs, garīdznieks, dažādas valsts amatpersonas, kad tās izpilda dienesta pienākumus, ārvalsts vēstnieks, sūtnis, vai pilnvarotais, tvaikoņa, vai jūras kuģa kapteinis, pagastvecākais un vēl citas.

Tagadējais sodu likums šo kazuistiku ir atmetis, ar to dodams lielāku brīvību tiesai izšķirt jautājumu kad vardarbība būtu atzīstama par kvalificētu pēc cietušā personas un kad ne.

Šis jauninājums būtu atzīstams par pareizu, jo likumā tikpat visus gadījumus, kādi dzīvē nāk priekšā, nav iespējams paredzēt un ja nevar visus uzskaitīt, tad arī nav vajadzība uzrādīt tikai dažus no tiem.

Sodu likuma 449. pants pielaiž samazināt vainīgam sodu, ja vardarbība, arī pret kvalificēto personu,

nodomāta un izpildīta vienā jūtu uzliesmojumā zem stipra dvēseles uzbudinājuma iespaida. Tas būtu atzīstams par pareizu, jo vainīgais var vardarbību būt izdarījis pārsteigdamies, ko varbūt vēlāk pats nožēlo.

Vardarbības pret personu mēģinājums arī sodams, ja tas mēģināts izdarīt pret personu, kuŗa atzīstama par kvalificētu, kā cietusē.

XIV.

Par vardarbību pret personu runā arī mūsu Vietējie Civillikumi, kuŗi 4484. pantā nosaka, ka dāvinātāja rupji apvainojumi vārdos, vai darbos no apdāvinātāja puses var būt par pamatu atsaukt dāvinājumu rupjas nepateicības dēļ. (Prof. V. Bukovska Vietējo Civillikumu Komentāri pie 4484. panta). Še varētu saskatīt itkā soda palielināšanu, vai divkāršotu sodu: kriminālu un civilu, bet tā tas nav, jo attiecībā uz šo gadījumu tiek ņemts vērā tas, kā apdāvinātam trūkst vajadzīgo pateicības jūtu pret dāvinātāju un tādēļ dāvinājums tiek atcelts, ja dāvinātājs to prasa.

XV.

Sodu likuma 450. pantā ir norādīti gadījumi, kad vainīgais, neskatoties uz neapšaubāmi nodarīto vardarbību pret personu, tomēr var tikt atsvabināts no soda.

Šie gadījumi norādīti minētā panta divos punktos un proti, pirmā punktā iet runa, par to, kas noticis pirms vardarbības izdarīšanas un otrā punktā par to, kas noticis tūlī pēc vardarbības izdarīšanas.

Šai jautājumā ir starpība salīdzinot 1903. gada sodu likuma 477. pantu un 1933. gada Sodu likuma 450. pantu.

Pēc 1903. gada sodu likuma 477. panta pirmā punkta vainīgo varēja atsvabināt no soda tikai tad, ja uz vardarbību pret personu viņu bija pavedinājusi līdzīga, vai smagāka vardarbība pret personu, vai līdzīgs vai smagāks aizskārums no cietušā puses.

Turpretim pēc 1933. gada sodu likuma 450. panta pirmā punkta vainīgo var atsvabināt no soda ja uz vardarbību pret personu tieši un tūlīn izaicinājusi vardarbība pret personu vai aizskārums no cietušā puses.

Tāpat redzam starpību arī minēto sodu likumu to pašu pantu otros punktus.

1903. gada sodu likumā 477. panta otrais punkts skan:

ja cietušais atriebies viņam ar līdzīgu, vai smagāku vardarbību pret personu, vai ar līdzīgu vai smagāku aizskārumu.

450. panta otrais punkts 1933. gada sodu likumā nosaka:

ja cietušais atriebies viņam tieši un tūlīn ar vardarbību pret personu, vai ar aizskārumu.

No minētā redzams, ka starpība starp abu sodu likumu līdzīgiem pantiem sastāv iekš tā, ka 1903. gada sodu likums prasīja no tiesas, lai tā novērtētu vardarbības pret personu vai aizskāruma smagumu, vai šos nodarījumus varētu atzīt par līdzīgiem, vai arī vienu smagāku par otru. (Prof. N. S. Tagancevs, 1903. gada Sodu likums lap. p. 996.).

Mūsu tagadējais 1933. gada sodu likums padara tiesas uzdevumu vieglāku, jo viņai tikai ir jākonstatē, vai vardarbība pret personu, vai aizskārumi ir notikuši vienā laikā, tas ir tieši un tūlīn un atkrit vardarbības, vai aizskāruma smaguma novērtēšana.

Saprotams tas nevar attiekties uz tādiem gadījumiem, kad kāds no šādā kārtā cietušiem izdarītu, piemēram, miesas veselības satricinājumu, kas būtu sodāms pēc kāda cita sodu likuma panta.

Jāatzīst, ka tagadējā sodu likuma 450. pantā jautājums par varbūtējo atsvabināšanu no soda ir pareizāki izšķirts nekā tas bija 1903. gada sodu likumā.

Ir taču lielas grūtības uz mata novērtēt divus nodarījumus, kuŗš no tiem būtu smagāks, jeb vai varbūt abi nodarījumi ir līdzīgi.

Tagad jāizšķir, vai laika ziņā ir šie nodarījumi vienlaicīgi.

Ja cietušais iedomātos, otrā dienā pēc notikušas vardarbības pret viņu, atriebties vainīgajam kādā nebūt veidā, tad tas būs pavisam atsevišķs noziedzīgs nodarījums, nestāvošs sakarā ar pirmo nodarījumu. Še nebūs no likuma norādītais: tieši un tūlīņ.

XVI.

Atsvabināšana no soda, par kuŗu runā sodu likuma 450. pantā pirmais un otrais punkti, nav pieļauta, ja vardarbība izdarīta pret jebkādu dienestpersonu, kad tā izpilda savus dienesta pienākumus, vai sakarā ar šo pienākumu izpildīšanu.

No teiktā redzams, ka ja dienestpersona neizpildītu dienesta pienākumus notikuma laikā un vainīgajam atriebtos tieši un tūlīņ ar vardarbību pret personu vai aizskārumu, tad vainīgais varētu tikt atsvabināts no soda.

Vainīgais nevarētu tikt atsvabināts no soda, ja viņš vardarbību pret personu būtu izdarījis sakarā ar cietušā dienesta pienākumu izpildīšanu.

Kas uzskatāms par dienestpersonu, to nosaka sodu likumu 43. pants. Par dienestpersonu uzskatāma

katra persona, kuŗa izpilda valsts, valsts autonoma uzņēmuma, vai pašvaldības dienesta pienākumus, vai šā dienesta pagaidu uzdevumu.

Starpība ar 1903. gada sodu likuma 477. pantu ir tai ziņā, ka tur tika līdzīgi dienestpersonām uzskaitīti arī garīdznieki.

Ir iespējams atsvabināt vainīgo no soda pēc 450. panta arī tad, ja viņš vardarbību pret personu izdarījis pret kādu citu kvalificētu cietušo personu, ja tā atriebusies viņam tieši un tūliņ 450. pantā paredzētā kārtā, vai arī izaicinājusi uz šo vardarbību.

Man liekās, ka būtu vajadzīgs vainīgajam sodu samazināt tādā gadījumā, kad kāda dienestpersona, lai arī pie dienesta pienākumu izpildīšanas, ir vainīgo izaicinājusi uz vardarbību, pati iepriekš izdarot vardarbību pret personu vai aizskarot to, kam sekojusi vardarbība pret dienestpersonu.

Likumdevējam še ir bijis nolūks apsargāt dienestpersonu cieņu, bet jāatzīst, kā dienestpersona šai gadījumā pati nav sargājusi savu godu un tādēļ ir līdzvainīga pie notikušā.

XVII.

Ir gadījumi, kad vardarbība pret personu satura sevī arī cita un pie tam publiskā kārtībā vajājama pārkāpuma, vai nozieguma pazīmes.

Piemēram, ja vainīgais iesitis cietušam, abiem atrodoties baznīcā, dievkalpojuma laikā, tad šai gadījumā, bez vardarbības pret personu, varēs tikt ierosināta apsūdzība par noziedzīgu nodarījumu paredzētu Sodu likuma 302. pantā, kuŗa apsūdzība ierosināma un virzāma publiskā kārtībā.

Kā zināms, vardarbība pret personu un miesas neaizskaramības traucēšana ir tiesā ierosināma tikai

uz privātsūdzības pamata, no pašiem cietušiem, vai viņu likumīgiem pārstāvjiem, izņemot gadījumus, kad vardarbība notikusi pret kādu dienestpersonu, kad tā izpilda dienesta pienākumus, vai sakarā ar šo dienestpienākumu izpildīšanu, kādā gadījumā apsūdzību var ierosināt, vai nu pats cietušais, vai arī viņa priekšniecība un lieta nav izbeidzama ar miera līgumu.

Kad privātsūdzības kārtībā vajājams noziedzīgs nodarījums satura sevī arī publiskā pārkāpuma, vai noziéguma pazīmes, apsūdzētā stavoklis ir grūtāks.

Apsūdzētam varbūt izdotos ar cietušo izlīgt miera ceļā par nodarīto vardarbību pret personu, bet būtu jāsaņem sods par sabiedriskā miera traucēšanu.

Soda nosacīta atlaišana lietās, kuŗas iztiesājamas privātsūdzības kārtībā, nav pielaista. (Sodu likuma 22. panta I. pkts.).

T ē z e s.

- 1) Zem Sodu likuma 448. pantā minētās vardarbības pret personas miesas neaizskaramību, ir saprotami tikai vieglāki nodarījumi pret miesas neaizskaramību, ar kuņģiem neievaino cietušā miesu un kas neatstāj nekādas pārmaiņas organismā.
- 2) Vardarbība pret personu var saturēt sevī arī personas goda aizskāršanu.
- 3) Vardarbība pret personu var ietvērt sevī arī publiskā kārtībā vajājamu pārkāpumu vai noziegumu.
- 4) Ir iespējams arī vardarbības pret personas miesas neaizskaramību mēģinājums.
- 5) Ir iespējama arī uzkūdišana uz šo noziedzīgo nodarījumu.
- 6) Vainīgajam, bez kriminālsoda, jāatlīdzina cietušam arī materiālie zaudējumi, ja tādi ir.
- 7) Sodu likuma 448. pantā noteiktā soda mikstināšana, salīdzinot to ar agrāko 1903. gada sodu likuma 475. pantu, nav atzīstama par pareizu un lietderīgu.
- 8) Sodu likuma 450. panta grozījumi, salīdzinot to ar 1903. gada sodu likuma 477. pantu, ir uzskatāmi par pareiziem un taisnīgākiem.

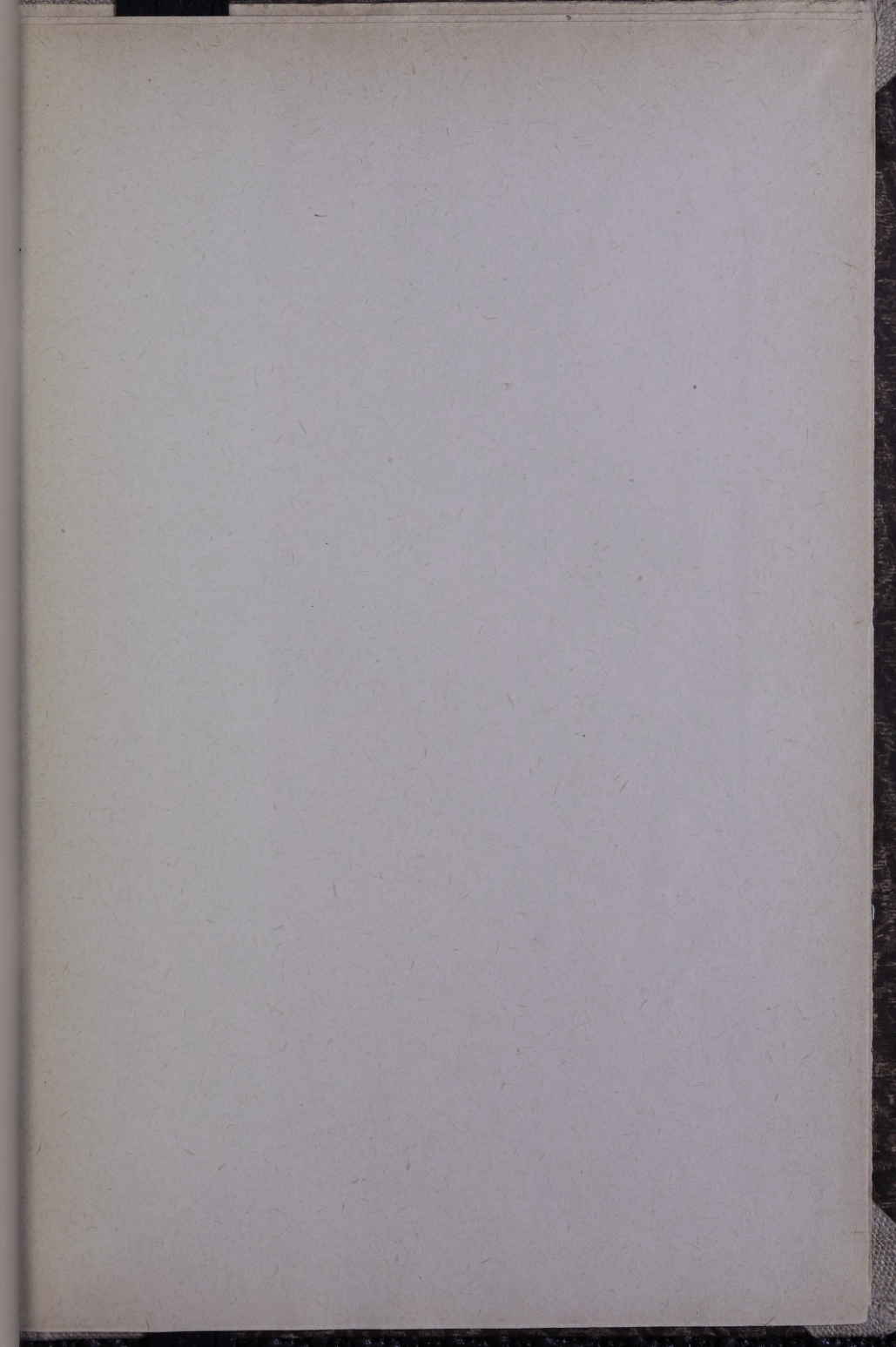
Literātūras saraksts.

- 1) 1933. g. Sodu likums.
- 2) 1903. g. Sodu likums.
- 3) Latvijas Senāta Kriminālā Kasācijas Departamenta spriedumu tēžu pilnīgs kopojums, sastādīts no Senāta virssekretāra Fridriha Kamradziusa. 1928., 1930. un 1931. gada izdevumi.

- 4) 1933. gada 24. aprīļa Sodū likums. Komentāri sastādīti no Prof. Paula Minca, Herberta Ēlersa, Pētera Jakobi un Jāņa Lauvas. 1934. g. izdev.
- 5) Vietējo civillikumu kopoījums (vietējo likumu kopoījuma III. daļa). Rīgā, 1928. g.
- 6) Izvilkumi no Senāta Kriminālā Kasācijas Departamenta spriedumiem. Sastādījis Rīgas Apgabaltiesas Priekšsēdētāja biedrs J. Stumbergs. 1926., 1930. un 1934. g. izdevumi.
- 7) Militārās Krimināltiesības. Priv.-doc. A. Ugrjūmova.
- 8) Уголовное Уложение 22. марта 1903. г. Проф. Н. С. Таганцева, Рига, 1922. г.
- 9) Сводъ Гражданскихъ Узаконеній Губерній Прибалтійскихъ. В. Буковскій, Рига, 1914. г.
- 10) Проф. В. В. Есиповъ, Очеркъ Русскаго Уголовнаго Права, С. Петербургъ, 1898. г.
- 11) Проф. П. П. Пусторослевъ, Русское Уголовное Право, Юрьевъ, 1907. г.
- 12) Проф. П. М. Минцъ, Курсъ Уголовнаго Права, Том. I. Рига, 1925 г.
- 13) Проф. П. М. Минцъ, Курсъ Уголовнаго Права, Том. II. Рига, 1928. г.
- 14) Курсъ Уголовнаго Права, часть особенная. Проф. И. Я. Фойницкаго. Петроградъ. 1916. г.

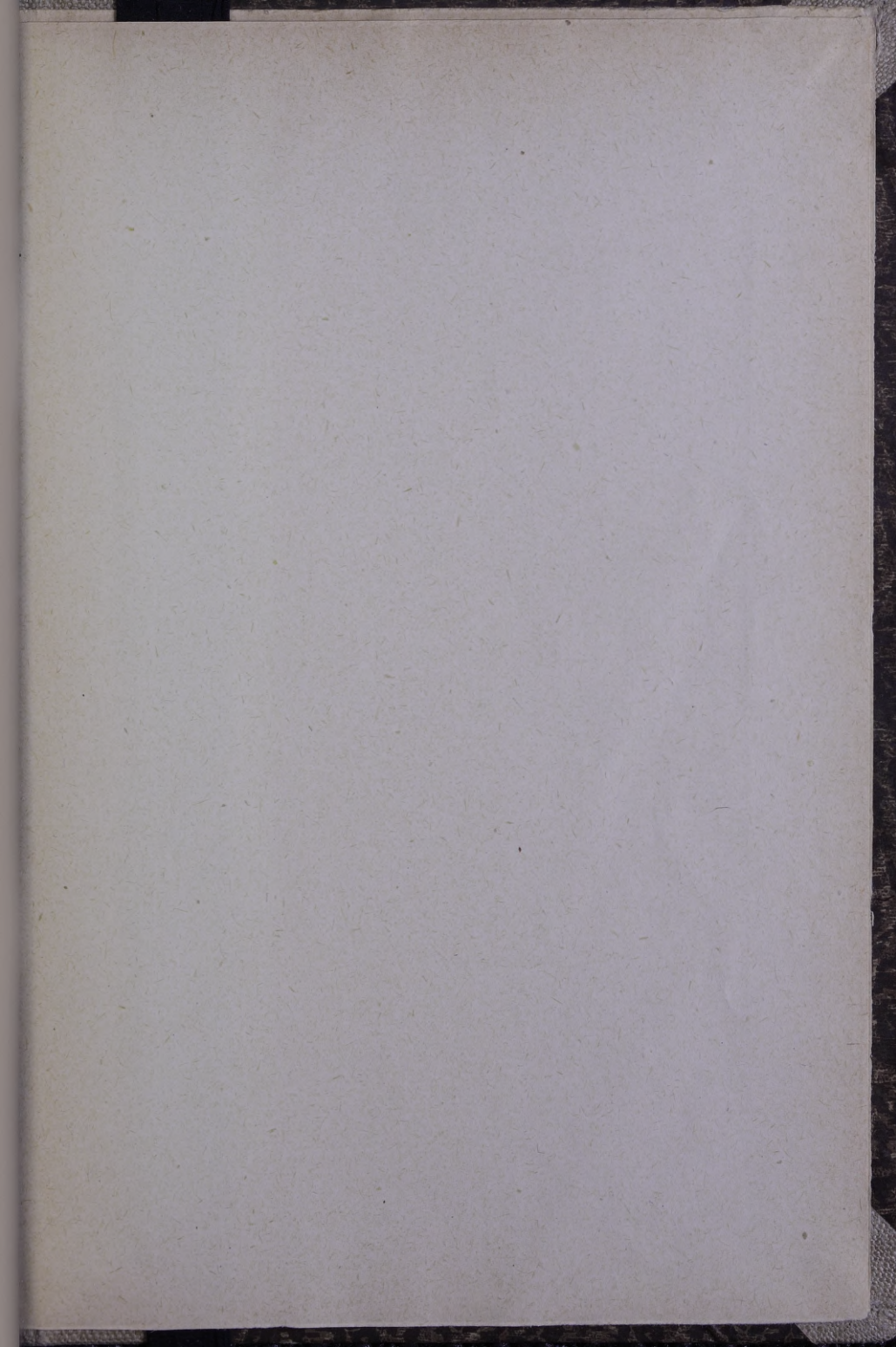
4e
12853

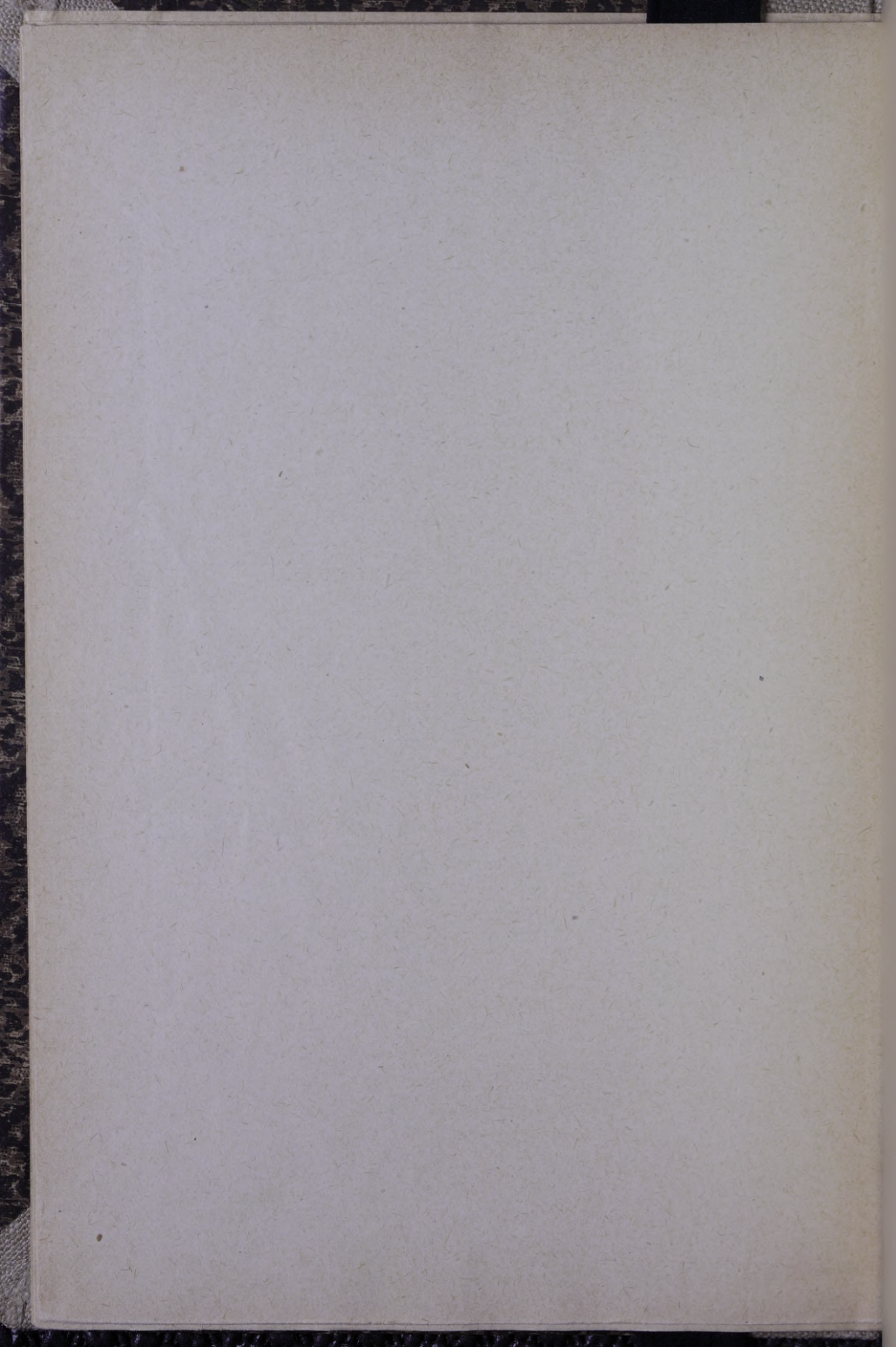

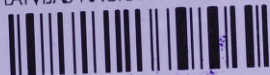
3 APR. 1935

Ye 12853

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306014084